

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 338.27+351.862

О.А. БУЖИН,
доктор економічних наук, професор
А.В. ШВИДЕНКО,
кандидат технічних наук, доцент
В.А. ГОРА,
кандидат педагогічних наук
О.М. ЗЕМЛЯНСЬКИЙ,

к.т.н., Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Визначення ціни на засоби цивільного захисту

У роботі, з метою оперативного аналізу динаміки показника реалізаційної ціни, враховуючи зміни вартості загальнопромислових витрат, запропоновано методику визначення ціни на засоби цивільного захисту.

Ключові слова: засоби цивільного захисту, ціна, ціноутворення, собівартість.

А.А. БУЖИН,
доктор экономических наук, профессор
А.В. ШВИДЕНКО,
кандидат технических наук, доцент
В.А. ГОРА,
кандидат педагогических наук
А.Н. ЗЕМЛЯНСКИЙ,

к.т.н., Черкасский институт пожарной безопасности имени Героев Чернобыля
Национального университета гражданской защиты Украины

Определение цены на средства гражданской защиты

В работе, с целью оперативного анализа динамики показателя реализационной цены, учитывая изменения стоимости общепромышленных затрат, предложено методику определения цены на средства гражданской защиты.

Ключевые слова: средства гражданской защиты, цена, ценообразование, себестоимость.

O.BUZHYN,

Doctor of Economics, Professor

A. SHVYDENKO,

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

V. HORA,

Candidate of Pedagogic Sciences

O. ZEMLIANSKYI,

Candidate of Technical Sciences

Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes
of National University of Civil Protection of Ukraine

Valuation of means of civil protection

In this paper, in order to analyze efficiently the dynamics of selling price index realizable, taking into account changes in the cost of general production expenses, the method of determining the price of the means of civil protection was proposed.

Keywords: *civil protection means, price, pricing, production cost.*

Постановка проблеми. Засоби цивільного захисту – це протипожежна, аварійно-рятувальна та інша спеціальна техніка, обладнання, механізми, прилади, інструменти, вироби медичного призначення, лікарські засоби, засоби колективного та індивідуального захисту, які призначені та використовуються під час виконання завдань цивільного захисту [1]. Засоби цивільного захисту є продуктом виробничої діяльності який створюється в підприємствах за рахунок їх господарсько-економічної діяльності. Заключним результатом функціональної діяльності підприємства є фінансовий результат, рівень якого залежить від затрат на виробництво продукції та її ціни. Позитивним результатом діяльності підприємства є належна величина прибутку, що має значення, як для підприємства так і для суспільства. Прибуток є одним із факторів функціонального розвитку підприємства. Прибуток підприємства, за рахунок відповідних відрахувань до бюджету, є також однією із основ для формування солідарних систем, які мають важливе значення для забезпечення життєдіяльності суспільства. Собівартість продукції є головним чинником у формуванні політики ціноутворення. Виробнича вартість виготовлення одиниці засобів цивільного захисту – підрозділяється на планову собівартість, на собівартість виготовлення – фактичну виробничу і загальну до якої входять і витрати понесені з перетворенням продукції у товар. Ціна засобів цивільного захисту залежить від загальної собівартості та рівня прибутку. В умовах ринкової економіки, динаміка цін має безпосередній вплив на собівартість засобів цивільного захисту, а отже і на динаміку ціни засобів цивільного захисту що виробляються у цих умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Система органів, сил та засобів цивільного захисту вирішує завдання забезпечення захисту і виживання населення, економічного потенціалу та соціальної структури держави як у мирний час, під час різних лих, аварій і катастроф, так і в умовах війни [2]. В умовах формування інституту приватної власності й вільного підприємництва фінансова система України потребує скорішого формування механізму управління державним фінансовим контролем, метою якого буде досягнення заданих результатів під час формування та виконання бюджетів у відповідності з фінансовою політикою держави [3]. В умовах зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій постає завдання підвищення ефективності цивільного захисту, зміни загальної парадигми державної політики в цій сфері. Впровадження в бюджетну діяльність сучасних методів розподілу бюджетних коштів для забезпечення діяльності системи цивільного захисту, заснованих на реальних обсягах бюджетного фінансування, з урахуванням індексу інфляції дозволить уникнути різних категорій ризиків [4].

Державна система контролю повинна розвиватися та вдосконалюватися, зазнавати якісних позитивних змін [5]. Це також стосується і підприємств задіяних у виробництві засобів цивільного захисту. Важливим питанням є удосконалення методики для проведення аналізу ціноутворення в умовах плаваючого курсу іноземної валюти по відношенню до національної грошової одиниці.

Мета статті. Собівартість засобів цивільного захисту слугує підґрунтям цінової політики підприємств з їх виробництва. З метою розширення мож-

ливостей аналізу стану системи ціноутворення в підприємствах з виготовлення засобів цивільного захисту, розробити методику визначення ціноутворення, враховуючи трансформацію собівартості.

Виклад основного матеріалу. Державне спостереження у сфері ціноутворення здійснюється шляхом проведення моніторингу вільних цін (дослідження динаміки цінових процесів на товарних ринках) та державних регульованих цін. Перелік товарів, ціни на які підлягають державному спостереженню у сфері ціноутворення, та порядок його проведення визначаються Кабінетом Міністрів України. За результатами державного спостереження у сфері ціноутворення визначаються методи впливу на економічні процеси та цінову ситуацію на товарних ринках [6].

Вдосконалення оцінки обліку витрат дає можливість досягти максимально об'єктивного визначення фактичної собівартості продукції, яка могла б слугувати як нормативною базою для планування виробничих витрат і забезпечувала б достатню основу для їх аналізу і дійового контролю [7].

Собівартість є результативним породженням діяльності підприємства, підґрунтям ціноутворення, а отже і фактором забезпечення конкурентоспроможності. Це визначення можна віднести до всіх видів економічної діяльності куди входить і виробництво засобів цивільного захисту. Собівартість засобів цивільного захисту, залежності від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів, може мати різну питому у реалізаційній вартості продукції. Структура собівартості засобів цивільного захисту формується із двох видів витрат, які розподіляються за економічними елементами і за статтями калькуляції. Планова собівартість засобів цивільного захисту відображає витрати на виробництво одиниці продукції за певний плановий термін виробничої діяльності підприємства. Фактична собівартість продукції – фактична сума витрат на її виготовлення за підсумковий термін діяльності як на рівні виробничого підрозділу, так і на рівні промислового підприємства. Виробнича собівартість продукції на рівні підприємства складається із собівартості виготовлення та загальних витрат по забезпеченню функціонування служб, що забезпечують управління виробничою діяльністю підприємства. Загальна собівартість засобів цивільного захисту це виробничі витрати і витрати понесені з перетворенням продукції у товар – її реалі-

зацією. Структура витрат на виробництво засобів цивільного захисту, в залежності від рівня впливу багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників, має відповідні показники і є характерною для кожного з окремо взятих видів продукції.

Собівартість продукції засобів цивільного захисту дає уявлення про сукупні усереднені витрати на виробництво та реалізацію продукції по різних категоріях підприємств. На собівартість певного виду продукції, як на один із ціноутворюючих показників економічної діяльності, має вплив велика кількість різних за значенням і за походженням чинників. Внутрішні чинники залежать як від підгалузі промисловості, так і від господарських і технологічних особливостей виробника засобів цивільного захисту. Зовнішні чинники залежать від економічного, політичного і соціального становища у країні. Рівень показника собівартості засобів цивільного захисту вказує на ступінь розвитку технологічної системи, використання робочого часу, продуктивність праці, продуктивність технологічного процесу, використання сировини та комплектуючих, адміністративні витрати та схему структуризації статей собівартості, а також відношення держави до необхідності розвитку підприємств з виробництва засобів цивільного захисту. Структура собівартості засобів цивільного захисту за статтями витрат дає можливість оцінити економічний стан підрозділу і підприємства – виробника продукції, а також дає уявлення про джерела перевитрат або економії, висвітлює загальний рівень необхідності оптимізації мінімізації витрат за допомогою економічних, організаційних, управлінських і технологічних важелів.

Ціна – економічна категорія, яку мають всі види засобів цивільного захисту. Ціна дає можливість вираховувати різні економічні показники, що характеризують економічну життєздатність виробника засобів цивільного захисту. Рівень цін є мірилом можливості реалізації економічних інтересів як виробника засобів цивільного захисту, так і їх споживачів. Об'єктивне формування ціни на засоби цивільного захисту має визначальне значення і для їх виробників, і для їх споживачів. Ціна є еквівалентом, мірилом можливого у даній ситуації, обміну товарів і є тією кількістю коштів, що задовольняє економічні стосунки виробника і споживача. Ціна має безпосередній вплив на результати фінансово-економічної діяльності підприємства. Закони вартості, попиту, пропозиції,

товарно-грошового обігу та корисності продукту, що діють у суспільстві, є підґрунтям, на якому базується ринкове ціноутворення. Ціноутворення здійснюється на методологічній основі – сукупності загальних принципів, правил та методик розробки ціни, формування загальної концепції ціноутворення через визначення системи цін у країні за загальною методологією, що в основному є єдиною для різних систем ведення економічної діяльності. Об'єктивне формування ціни на засоби цивільного захисту має визначальне значення і для їх виробників, і для їх споживачів. Ціна є грошовим виразом суспільної вартості товару, а також формою грошового виразу економічних стосунків споживача та виробника засобів цивільного захисту, в основу яких покладено втілену та уречевлену суспільно необхідну працю, виражену через економічну категорію вартості. Ціна є еквівалентом, мірилом можливого у даній ситуації, обміну товарів і є тією кількістю коштів, що задовольняє економічні стосунки виробника і споживача засобів цивільного захисту.

Система ціноутворення на засоби цивільного захисту має сприяти розвиткові їх виробництва, згідно з потребами системи цивільного захисту, підвищенню економічної результативності та економічної ефективності виробництва, що матиме позитивний вплив на розвиток відповідних галузей промислового комплексу і всього народногосподарського комплексу країни.

За допомогою встановлення фіксованих державних та комунальних цін, граничних рівнів цін, граничних рівнів торговельних надбавок та граничних нормативів рентабельності, здійснюється державне регулювання цін, недопущення їх необґрунтованого зростання. Рівень державного регулювання цін залежить від багатьох екзогенних та ендогенних чинників. Регулювання цін може бути прямим, через встановлення певного формату ціноутворення, та непрямим, через механізм економічного впливу на виробничу та комерційну діяльність виробника. Суть прямого регулювання цін державою полягає у тому, що в умовах ринкових економічних відносин виробник засобів цивільного захисту самостійно встановлює ціни на вироблену продукцію, проте при цьому йому необхідно враховувати працюючі у державі законодавчі та нормативні акти. Недотримання встановлених норм і правил відстежується у процесі економічних взаємовідносин виробника з партнерами. Непря-

мі методи регулювання цін державою завбачують зміну кон'юнктури ринків, встановлення оптимального співвідношення між попитом та пропозицією і здійснюються у різних формах – від державних замовлень до регулювання витрат виробників через встановлення норм і нормативів. Ступінь регулювання цін державою окреслюється політичними та економічно-соціальними умовами, що склалися у країні. На сьогодні можна виділити дві категорії методів впливу держави на процес ціноутворення:

- економічні;
- адміністративно-командні.

До економічних методів належать:

- насичення ринку споживчими товарами;
- надання податкових пільг виробникам певних видів продукції;
- адаптація системи кредитування виробників;
- безумовне дотримання чинного антимонопольного законодавства підприємствами монополістами;
- державна інвестиційна політика зі створення нормального інвестиційного клімату;
- економічно виважена експортно-імпортна та митна політика;
- гарантоване державне замовлення у форматі певних цін та обумовлених термінів.

До адміністративно-командних методів державного регулювання ціноутворення відносяться такі:

- встановлення фіксованих цін;
- встановлення регульованих цін;
- встановлення дотацій виробникам окремих видів засобів цивільного захисту.

На співвідношення між собою кожного із названих методів державного регулювання ціноутворення впливає, у першу чергу, політична, економічна та соціальна ситуація у країні та вибір самих методів регулювання економікою. Ціна засобів цивільного захисту має безпосередній вплив на результати фінансово-економічної діяльності підприємства, яке їх виробляє. Закони вартості, попиту, пропозиції, товарно-грошового обігу та соціальної корисності продукту, що діють у суспільстві, є підґрунтям, на якому базується ринкове ціноутворення. У основі ціноутворення є методологічна основа – сукупності загальних принципів, правил та методик розробки ціни, формування загальної ідеї ціноутворення через визначення системи цін у країні за загальною методологією, що у вирішальному є єдиною для різних систем ведення економічної діяльності.

Політика, стратегія та тактика ціноутворення на засоби цивільного захисту може реалізуватися і за загальноприйнятими правилами ринкових відносин.

Проведення оперативного аналізу, контролю та управління системою ціноутворення при виробництві засобів цивільного захисту потребує подальшого удосконалення відповідних методик.

Для оперативного визначення можливих змін формату показника ціни на засоби цивільного захисту, враховуючи трансформацію загальної собівартості, ми пропонуємо взяти за основу методику визначення зміни показника собівартості платних робіт та послуг підрозділів цивільного захисту в умовах ринкового ціноутворення [8] і розрахунки рекомендуємо проводити за формулою 1:

$$C_p = C_b \times K_{zc} \quad (1)$$

де C_p – ціна реалізаційна засобів цивільного захисту, розрахункова;

C_b – ціна реалізаційна засобів цивільного захисту, базова;

K_{zc} – коефіцієнт трансформації загальної собівартості витрат засобів цивільного захисту – формула 2 або 3:

$$K_{zc} = \frac{CB_p \times K_g}{K_n} \quad (2)$$

$$K_{zc} = \frac{CB_b \times K_g}{CB_p \times K_n} \quad (3)$$

CB_b – загальна собівартість засобів цивільного захисту, базова;

K_g – коефіцієнт зміни вартості витрат на виробництво та реалізацію засобів цивільного захисту – формула 4:

$$K_g = \frac{B_p}{B_b} \quad (4)$$

де B_p – вартість витрат на виготовлення та реалізацію засобів цивільного захисту, розрахункова;

B_b – вартість витрат на виготовлення та реалізацію засобів цивільного захисту, базова;

CB_p – загальна собівартість засобів цивільного захисту, розрахункова;

K_n – коефіцієнт зміни продуктивності при виробництві засобів цивільного захисту – формула 5:

$$K_n = \frac{\Pi_p}{\Pi_b} \quad (5)$$

де Π_p – продуктивність при виробництві засобів цивільного захисту, розрахункова;

Π_b – продуктивність при виробництві засобів цивільного захисту, базова.

Формулу 1 можна подати у розвернутому вигляді – формула 6 або 7:

$$C_p = C_b \times \frac{CB_p \times \frac{B_p}{B_b}}{\frac{CB_p}{\Pi_p}} \quad (6)$$

$$C_p = C_b \times \frac{CB_b \times \frac{B_p}{B_b}}{CB_p \times \frac{\Pi_p}{\Pi_b}} \quad (7)$$

Висновки

Методика оперативного аналізу показника реалізаційної ціни на засоби цивільного захисту, з урахуванням динаміки вартості загально-виробничих витрат, може слугувати як в системі контролю так і при різних категоріях і рівнях планування з матеріально-технічного забезпечення потреб системи цивільного захисту.

Запропонована методика може бути використана і у підприємствах інших видів економічної діяльності.

З метою подальшого розширеного розвитку та удосконалення ефективного аналізу показника реалізаційної ціни на засоби цивільного захисту та вивчення системи ціноутворення, приведена методика може мати і інші підходи.

Список використаних джерел

1. Кодекс Цивільного захисту України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34–35, ст.458).
2. Труш О.О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Західної Європи / О.О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. – Вип. 4 (27). – С. 441–447.
3. Бондаренко А.І. Оцінка ефективності механізмів державного фінансового контролю / А.І. Бондаренко // Вісник НУЦЗУ. Серія: Державне управління. Вип. 1(6), 2017. С. 88–93.
4. Чубенко А.Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту : автореф. дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07 / А. Г. Чубенко ; Національна академія внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ. – К. : 2012. – 32 с.
5. Болух А.А. Державний контроль діяльності суб'єктів господарювання залежно від її видів /

А. А. Болух // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – № 1 (19). – С. 65–75.

6. Закон України – Про ціни і ціноутворення Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 19–20, ст. 190

7. Ластовецький В. Облік і контроль технологічної собівартості / В. Ластовецький // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 5. – С. 17–19.

8. Бужин О.А. Поздеев А.В. Оперативний контроль діяльності підприємств з забезпечення системи цивільного захисту / О.А. Бужин А.В. Поздеев // Забезпечення промислової та цивільної безпеки в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія / за наук. ред. проф. Матвійчук Л.Ю. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – С.79–88.

Л.С. СЕЛІВЕРСТОВА,
д.е.н., доцент, проф. каф. підприємництва та права, КНУТД
О.М. ЄРМАКОВА,
аспірант каф. підприємництва та права, КНУТД

Особенности современного стратегического управления предприятием

У статті розглянуто теоретичні аспекти сучасних підходів науковців до поняття стратегії та стратегічне управління підприємством. Розглянуто концепцію стратегічного управління, наведено аналіз основних факторів впливу на стратегічне управління сучасних підприємств.

Ключові слова: стратегія, стратегічне управління, концепція стратегічного управління, фактори впливу.

Л.С. СЕЛІВЕРСТОВА,
д.э.н., доцент, проф. каф. предпринимательства и права, КНУТД
О.Н. ЕРМАКОВА,
аспирант каф. предпринимательства и права, КНУТД

Особенности современного стратегического управления предприятием

В статье рассмотрены теоретические аспекты современных подходов ученых к понятию стратегии и стратегическое управления предприятием. Рассмотрена концепция стратегического управления, приведен анализ основных факторов влияния на стратегическое управление современных предприятий.

Ключевые слова: стратегия, стратегическое управление, концепция стратегического управления, факторы влияния.

L. SELIVERSTOVA,
Ph.D., Assoc., Prof. Dep. business and law, KNUITD
O. ERMAKOVA,
Postgraduate Department. business and law, KNUITD

Features of modern strategic management

In the article the theoretical aspects of modern scientific approaches to the concept of strategy and strategic management. We consider the concept of strategic management, the analysis of the main factors influencing the strategic management of modern enterprises.

Keywords: strategy, strategic management, strategic management concept, influence.

Постановка проблеми. Ринкова трансформація України до світового економічного простору обумовлює необхідність опанування принципово нових для вітчизняних підприємств «правил» взаємодії із зовнішнім середовищем, що потребує, перш за все, застосування сучасних підходів, принципів, ефективних методів, інструментів в стратегічному управлінні підприємством для

забезпечення його успішного функціонування в конкурентному ринковому середовищі.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичною основою наукових досліджень проблематики стратегічного управління підприємствами стали роботи вітчизняних авторів О.С. Виханського [2], О.І. Гарафонові [3], М.П. Денисенко [4], І.А. Ігнат'євої [5], Я.М. Кашуби [6], І.М. Писарев-